

У цьому контексті важливо зазначити, що саме президентська гілка влади була і залишається наразі провідною або домінуючою в усіх республіках колишнього Радянського Союзу, за винятком країн Балтії (Естонії, Латвії, Литви) та Молдови.

Нова гілка державної влади за сучасних умов знаходиться на стадії формування. Відбувається її конституювання через внесення змін до чинних основних законів або через прийняття нових. І якщо в одних країнах зі змішаною формою правління відбувається процес посилення президентської влади (країни СНД), то в інших відбувається зворотній процес (Франція).

Очевидно, що концепція розподілу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, сформульована Дж. Локком і Ш. Монтеск'є, наразі потребує певного переосмислення і поступової адаптації до реалій сьогоденного державотворення. А це, у свою чергу, може стати належною базою для подальших наукових досліджень.

Список літератури: 1. Конституція Індії від 1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uznal.org:8006/constitution.php>. 2. Основной закон Федеративной Республики Германии от 1949 г. // Конституции зарубежных стран : сборник / сост. В. Н. Дубровин. – М. : Юрлитинформ, 2001. – 448 с. 3. Конституція Франції // Конституції зарубіжних країн : навч. посіб. / авт.-упоряд.: В. О. Сergyгін, Ю. М. Коломієць, О. В. Марцеляк та ін. / за заг. ред. В. О. Сergyгіна. – Х. : ФІНН, 2009. – С. 47–72. 4. Бостан С. К. Форма правління сучасної держави: проблеми історії, теорії, практики : монографія / С. К. Бостан. – Запоріжжя : Запорізь. юрид. ін.-т, 2005. – 540 с. 5. Конституція України від 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. 6. Про внесення змін до Конституції України : закон України від 8 груд. 2004 р. № 2222-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 2. – Ст. 44. 7. Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>. – Законопроект, підготовлений Президентом України В. Ющенком. 8. Конституция Российской Федерации. – М. : Ось-89, 2002. – 48 с.

Надійшла до редколегії 04.03.2010

УДК 35.01

О. М. Чечель

ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВИ

Проаналізовано основні наукові підходи до розуміння поняття «економічний потенціал держави». Визначено авторську позицію щодо розуміння змісту економічного потенціалу. Досліджено складові економічного потенціалу. Доведено, що інноваційна діяльність є визначальним чинником сталого нарощування економічного потенціалу держави.

***

Проанализированы основные научные подходы к пониманию понятия «экономический потенциал государства». Определена авторская позиция относительно понимания содержания экономического потенциала. Исследованы составляющие экономического потенциала. Доказано, что инновационная деятельность является определяющим фактором постоянного наращивания экономического потенциала государства.

***

The basic scientific approaches to understanding of the concept «economic potential of the state» are analysed. Author's position in relation to understanding of maintenance of economic potential is determined. Different constituents of economic potential are researched. It is proved that innovative activity is the determinative of permanent increase of economic potential of the state.

Основою розвитку економічної системи будь-якого рівня складності є процеси, які формують якісні і кількісні зміни в системі суспільного виробництва та спричиняють істотні наслідки, які і визначають місце національної економіки в світовому господарстві. Абсолютно очевидно, «що ігнорування даних питань провокує виникнення недостатньої міжнародної конкуренції, слабку організацію впровадження нових і прогресивних розробок, а також відсутність заходів подолання інерції та розбіжностей у керівництві» [1, с. 121]. Економічні взаємовідносини змушують держави не лише брати участь в даному процесі, але й вивчати досвід нарощування економічного потенціалу. При цьому особливу роль відіграють механізми, які забезпечують дифузю наукової ідеї в прикладну розробку і далі в дослідний зразок та масове виробництво. Даний розвиток безпосередньо пов'язаний з тлумаченням терміна «економічний потенціал», дослідження змісту якого і є метою статті.

Більшість як вітчизняних, так і зарубіжних економістів однаково трактують економічний потенціал держави – як сукупну спроможність економіки здійснювати виробничо-економічну діяльність [2, с. 90; 3, с. 39; 4, с. 7].

Проте можна виділити певні особливості наукового тлумачення даного поняття. Так, вітчизняний дослідник С. Мочерний акцентує увагу на тому, що економічний потенціал держави значною мірою визначається як характеристики елементів продуктивних сил без чіткого визначення мети чи завдання, для досягнення яких вони виступають потенціалом [5, с. 55; 6, с. 18]. Згодом зазначений вчений додав, що економічний потенціал держави – це комплексна характеристика рівня економічної могутності держави, що являє собою діалектичну взаємодію потенціалів продуктивних сил, техніко-економічних відносин, організаційно-економічних відносин, відносин власності та господарського механізму відповідно до цілей і завдань

[7, с. 367]. У даному тлумаченні простежується тісний зв'язок між економічним потенціалом та виробничою функцією. І хоча це важлива його характеристика, проте не єдина.

Інший наш співвітчизник, Ю. Ніколенко, доводить, що «... економічний потенціал виражає здатність держави забезпечити той чи інший рівень виробництва й добробуту суспільства» [8, с. 39].

Р. Матковський у своєму дисертаційному дослідженні обґрунтував, що економічний потенціал країни – це сукупність наявних та таких, які можуть бути мобілізовані, основних джерел, засобів країни, елементів потенціалу цілісної економічної системи, що використовуються і можуть бути використані для економічного зростання й соціально-економічного прогресу [9, с. 35]. Крім того, досить логічно згаданий вчений довів, що слід розрізняти економічний потенціал та результати його використання. Потенціал, у широкому розумінні, як відомо, означає запаси, джерела, які є в наявності і які можуть бути використані для досягнення певних цілей [9, с. 28].

Російський економіст А. Булатов описує економічний потенціал з позиції характеристики виробництва з урахуванням основних елементів продуктивних сил без визначення вектора їх використання [10, с. 603].

Сформовані в останні десятиріччя процеси реструктуризації світової економіки, що супроводжуються виникненням нових центрів зростання з перспективою зміни світових лідерів, ставлять перед усіма країнами нові завдання. Їх сутність зводиться до чіткого визначення проблем та перспектив розвитку, недоліків та конкурентних переваг з метою усвідомлення, яке місце країна може зайняти у новій світовій економічній системі і що для цього необхідно зробити. За таких обставин нарощування економічного потенціалу нашої держави є необхідною умовою її участі у світовому господарстві.

Крім того, існує також інша проблема, яка знаходиться у теоретичній площині. Так, термін «економічний потенціал» у згаданих вище визначеннях часто підміняється поняттями «ресурси», «інвестиції», «інвестиційні ресурси», «чисельність зайнятих». При акцентуванні уваги тільки на ресурсному аспекті, без виявлення специфічних характеристик потенціалу, зникають суттєві відмінності економічного потенціалу від економічних таких категорій, як національне багатство, ресурси, матеріально-технічна база. Виходячи з таких міркувань доцільним є уточнити поняття «економічний потенціал» та більш детально визначити його основні складові.

Величина економічного потенціалу приблизно характеризується фактичним обсягом, а також структурою виробництва

матеріальних благ. Чим більші масштаби виробництва, тим багатше суспільство і тим більше за інших однакових умов можливостей використання матеріальних ресурсів на розширення виробництва і підвищення добробуту народу.

Крім того, якщо говорити про найбільш близьке до формального значення трактування потенціалу¹, **економічним потенціалом держави** повинен вважатися не фактично наявний обсяг виробництва матеріальних благ, а той його рівень, який може бути здійснений національним виробництвом при досягнутому рівні техніко-технологічного забезпечення виробництва і повному використанні тих матеріально-технічних і трудових ресурсів, що є у розпорядженні суспільства.

Економічний потенціал країни характеризує можливість національної економіки виробляти матеріальні блага, надавати послуги, задовольняти економічні потреби суспільства. Ці можливості створюють всі наявні в країні ресурси – виробничі, матеріальні, трудові, природні, фінансові, науково-технічні, інформаційні тощо. Відповідно економічний потенціал включає як складові частини виробничий, трудоворесурсний, фінансовий, науковий та інші види потенціалу.

Виробничий потенціал формується основними виробничими фондами, до яких входять будівлі, споруди, трубопроводи, машини, устаткування тощо. В Україні існує понад 100 тис. підприємств, однак більшість з них мають застарілі, дуже зношені й навіть зруйновані основні виробничі фонди, які потребують оновлення або демонування.

Трудоресурсний потенціал характеризується кількістю і якістю робочої сили. Тривалий час приріст трудових ресурсів різної кваліфікації в Україні задовольняв інтереси її економіки, частина робочої сили була задіяна в інших республіках колишнього СРСР. В останнє десятиріччя чисельність трудових ресур-

---

¹ В етимологічному значенні термін «потенціал» латинського походження – від слова *potentia*, що означає «сила» або «міць». Словник іншомовних слів під редакцією В. Бутромєєва дає два трактування потенціалу. По-перше, це сукупність наявних засобів, можливостей, джерел. По-друге, це точкова характеристика силового векторного фізичного поля [11, с. 275]. Друге трактування терміна «потенціал» має прикладний характер для фізики, хімії, математики. А от перше трактування носить загальний характер, що дозволяє його застосувати до різних галузей науки і діяльності людини, залежно від того, про які запаси, засоби і джерела йде мова. Саме з такої позиції і бере початок ресурсна концепція терміна «потенціал».

сів у країні зменшилася, що є наслідком несприятливої демографічної ситуації, тоді як якість робочої сили залишається високою (зокрема зростає частка осіб з вищою освітою).

Природно-ресурсний потенціал становлять всі види природних ресурсів, що є на території країни чи в підконтрольній їй частині Світового океану: мінерально-сировинні, земельно-ґрунтові, агро-кліматичні, водні, гідроенергетичні, біологічні (в т. ч. лісові), природно-рекреаційні. За сумарними запасами деяких з них Україна посідає одне з провідних місць в Європі (наприклад, мінеральних, ґрунтових, рекреаційних). Разом з тим відчувається загальний дефіцит водних, гідроенергетичних, лісових ресурсів.

Фінансовий потенціал країни визначається сукупністю грошових фондів підприємств, громадян, держави. Фінансові можливості України поки що дуже скромні. Річний державний бюджет країни менший, ніж бюджети окремих міст розвинених країн Заходу. Велика кількість українських підприємств є фінансовими боржниками або перебувають на межі банкрутства, а більшість громадян країни отримують доходи, нижчі від встановленого прожиткового мінімуму.

Багато фінансових операцій відбувається поза легальними рамками економіки, встановленими законодавством, тобто в «тіні». Усе це не сприяє нормальному функціонуванню національної економіки.

Науковий потенціал України базується на розгалуженій мережі наукових інститутів, науково-дослідних закладів, які існують у системі Національної академії наук, міністерств і відомств, а їх працівниками є десятки тисяч спеціалістів вищої категорії – докторів і кандидатів наук. У деяких напрямках науки Україна виявила себе як один зі світових лідерів, наприклад у кібернетиці, електрозварюванні металів, кардіохірургії, космічній техніці. Однак у багатьох галузях наукової діяльності, що стосуються розроблення високопродуктивної техніки і новітніх технологій, вітчизняна наука суттєво відстає. Нині ситуація ускладнюється недостатнім фінансуванням і нестабільною діяльністю наукових організацій, виїздом спеціалістів високої кваліфікації за кордон.

Науковим потенціалом ряд дослідників вважає «комплекс параметрів, що характеризують здатність наукової системи вирішувати майбутні проблеми науково-технічного розвитку» [12; 13].

Термін «науково-технічний потенціал» використовується у вітчизняній науці досить давно – близько 40 років, що обумовлено розумінням практично повного вичерпання екстенсивних чинників економічного зростання і необхідності переорієнтації вітчиз-

няної економіки на якісно інші напрями розвитку, з одного боку, і невідкладності розвитку зв'язків між виробниками і споживачами інновацій – з іншого. Проте слід підкреслити, що, на відміну від інноваційного потенціалу, в трактуванні даного поняття світовою наукою науково-технічний потенціал не включався до складу економічного потенціалу країни. Визначальну роль тут відіграв той факт, що до складу економічного потенціалу країни не включалася сфера фундаментальної науки, від котрої не можна очікувати безпосереднього використання результатів її діяльності в макроекономічній системі національного виробництва [14, с. 5].

Абсолютно очевидним є той факт, що всі елементи науково-технічного потенціалу істотно впливають на величину економічного потенціалу країни. Питання полягає лише в тому, яким чином збільшити позитивність даного впливу при адекватному зниженні ролі негативних факторів. Не можна не погодитися з думкою ряду вчених, які відзначили, що у певних випадках поняття потенціалу і ресурсу збігаються. У зв'язку з цим пропонується визначати потенціал як сукупність накопичених ресурсів, необхідних для ухвалення рішення і здійснення високоефективної діяльності [15, с. 44].

Важливим моментом у визначенні поняття науково-технічного потенціалу вважається пропорція його співвідношення з науковим і технічним потенціалом. Кожне з цих понять, з одного боку, вузче, а з іншого – ширше, ніж поняття науково-технічного потенціалу. Науковий потенціал, включаючи всі галузі наукового знання, не входить повністю до складу науково-технічного потенціалу, як правило, в частині окремих гуманітарних наук. Технічний потенціал, характеризуючи рівень суспільного виробництва і об'єднуючи в своєму складі всі його елементи, також не повністю входить до складу науково-технічного потенціалу, в частині, що включає в себе уже вживані техніко-технологічні засоби. Таким чином, науково-технічний потенціал, з точки зору вітчизняних вчених, є органічним зв'язком науки і виробництва, посідаючи при цьому своє особливе місце в спільному потенціалі країни. Таке суперечливе тлумачення інноваційного потенціалу, з одного боку, як органічної частини суспільного виробництва, а з іншого – як осібної частини, істотною мірою сприяло тому, що вітчизняна економіка довгий час розвивалася як принципово антиінноваційна [16, с. 8].

Характеризується науково-технічний потенціал за допомогою декількох груп показників:

– кадрові показники: кількість і кваліфікація фахівців, які займаються науково-технічною діяльністю в різних галузях і сферах суспільного виробництва; кількість і якість підготовки

фахівців з вищою і середньою спеціальною освітою, які зайняті в галузях і сферах національної економіки, а також закінчують відповідні навчальні заклади; відповідність кадрової структури науково-технічної сфери спільним завданням і вимогам економічного розвитку суспільного виробництва;

- матеріально-технічні показники: витрати на наукові дослідження, науково-технічні, дослідно-конструкторські роботи; витрати, пов'язані з підготовкою фахівців; оснащеність науково-технічної діяльності дослідно-експериментальним устаткуванням, матеріалами, приладами, оргтехнікою;

- інформаційні показники: кількість і якість накопичених інформаційних фондів, можливості і якість поширення інформації; задоволеність фахівців кількістю і якістю інформації;

- організаційно-управлінські показники: рівень організації планування і управління наукою; взаємозв'язки між НДІ, КБ, вузами, виробництвом;

- результативні показники науково-технічної діяльності: показники, що характеризують економічну доцільність використання результатів науково-технічної діяльності в суспільному виробництві і на окремих підприємствах і виробництвах.

Проте якщо потенціал характеризує рівень розвитку, то він є показником ступеня інноваційної національної економіки на певний момент часу. Отже, він є динамічною величиною, яка змінює свою величину під впливом різних чинників.

Інноваційний потенціал є максимально можливою кількістю економічних ресурсів, які суспільство може залучити до сфери свого науково-технічного розвитку при заданому розмірі ресурсних обмежень і без скорочення розмірів кінцевого споживання.

Тривалий час у вітчизняній науці, пов'язаній з питаннями розвитку суспільного виробництва, використовувалися терміни «науково-технічний прогрес», «нова техніка», «цикл дослідження – виробництво», причому часто залежно від даного питання або проблеми ці терміни використовувались як взаємозамінні, взаємодоповнюючі або адекватні поняття.

На нашу думку, світова наука ще не виробила єдиного підходу до визначення поняття «інновація». Це на певних етапах наукових досліджень і практичної діяльності створює певні труднощі як для розробників, так і для користувачів інноваційної продукції, причому ці труднощі найчастіше позначаються на фінансовому стані підприємств, що беруть участь в інноваційному процесі. Починаючи з 1911 р., коли Й. Шумпетер вперше використав термін «нові комбінації в розвитку, що виходять за межі оновлення в замкнутому колі», і донині інтерес до проблематики інновацій не послаблюється, що з усією очевид-

ністю підтверджує важливість даної категорії для процесів соціально-економічного розвитку.

Оскільки для правильного підходу до предмета дослідження необхідне коректне визначення інновації як суспільного явища, наведемо деякі з них, щоб з'ясувати складність тих проблем, що стоять перед учасниками інноваційної діяльності. Й. Шумпетер визначив інновації як нові комбінації змін у розвитку виробництва і ринку. П'ять виділених Й. Шумпетером типових змін, на наш погляд, становлять одне з найбільш детально опрацьованих теоретичних питань. Цими типовими змінами є:

- використання нової техніки, нових технологічних процесів або нового ринкового забезпечення виробництва (купівля/ продаж);

- впровадження продукції з новими властивостями;

- використання нової сировини;

- зміни в організації виробництва і його матеріально-технічному забезпеченні;

- поява нових ринків збуту [17, с. 53].

Чеський вчений Ф. Валента дав згодом одне з найбільш цікавих визначень інновації, що певним чином уточнює «нові комбінації» Й. Шумпетера. З точки зору дослідника, інноваціями є «зміни у первинній структурі виробничого організму», тобто перехід його внутрішньої структури до нової якості [18, с. 21]. Дане визначення цікаве своїм узагальненим характером, оскільки зміна первинної структури виробничого організму може бути пов'язана з будь-яким з п'яти видів нових комбінацій, відзначених Й. Шумпетером. Крім того, дане визначення виводить нас на таке поняття, як «первинна структура виробничого організму», яким, на нашу думку, повинна володіти економічна система для того, щоб стати об'єктом інноваційної діяльності.

Проаналізовані поняття інновації дозволяють визначити її як нововведення, що впроваджується в систему суспільних відносин для практичного використання.

Під інноваційною діяльністю слід розуміти процес переходу економічної системи до нового рівня кількісного і якісного добробуту, яким вона характеризується. Одним із найбільш істотних елементів інноваційного процесу є інноваційний потенціал, яким володіє система, що характеризує її здатність до самовдосконалення або оновлення.

Зазвичай аналізу в науковій літературі підлягають результат інноваційної діяльності, способи і методи її здійснення, результати впливу, тобто те, що лежить, по суті, на поверхні даного складного, комплексного і багатофакторного процесу. Як відзначають Л. Водачек і О. Водачкова, більшість західних авторів вважають інновацією «впровадження в практику, здійснення і

використання нововведення» [18, с. 22], тобто акцентують увагу на необхідності практичної реалізації зміни. Це пов'язано з тим, що незалежно від розрахункових показників ефективності науково-технічної розробки, її практична цінність може визначитися лише при практичному використанні.

М. Іоханнес та Й. Піннінгс визначають основну сферу інноваційної діяльності наступним чином: «по суті, обговорюються дві групи питань. Одна група питань стосується впровадження нововведень (у всіх тонкощах) у процес, а не в одиничне явище. Вивчаються організаційні характеристики, властивості нової технології і ті способи, якими вони у взаємодії формують процеси ухвалення рішення про впровадження. Інша група питань пов'язана із впровадженням нової технології в різних функціональних сферах: маркетингу, виробництві, бухгалтерському обліку і управлінні кадрами» [19, с. 26].

Кожна із названих фаз інноваційного процесу має свої особливості, пов'язані з видами діяльності, здійснюваними в ході її протікання. Проте незалежно від того, для системи якого рівня ми розглядаємо інноваційний процес, зовнішня форма кожної фази приблизно однакова [18, с. 24].

Фаза «наука» відноситься до фундаментальних досліджень, пов'язаних, в кінцевому підсумку, з розробленням теоретичних підходів до вирішення проблеми.

Фаза «дослідження» зазвичай пов'язана з проведенням прикладних теоретичних досліджень, експериментальних досліджень і перевірок і завершується створенням експериментальної моделі.

Фаза «розроблення» пов'язана з визначенням параметрів інновації, проектуванням її дослідної моделі, розробленням технічного і технологічного забезпечення, виготовленням, випробуванням і доведенням дослідної інноваційної моделі, перевіркою можливостей її виробництва і використання у виробництві.

Фаза «виробництво» є частиною інноваційного процесу, пов'язаною з підготовкою (конструкторською, технологічною, матеріально-технічною, інформаційною) виробництва, запуском останнього в експлуатацію і освоєнням в процесі експлуатації. Крім того, в дану фазу включаються управління освоєним виробництвом, постачання продукції споживачу та початок її використання.

Фаза «споживання» пов'язана з використанням продукції споживачем, виконанням додаткових послуг, що забезпечують безаварійну ритмічну експлуатацію продукції, необхідністю ліквідації старого виробничого апарату.

Таким чином, можна зазначити, що в результаті реалізації вітчизняного підходу до інноваційного розвитку наука і вироб-

ництво розвивалися практично паралельно і незалежного один від одного. Це призвело до значного відставання впровадження інновацій у сферу практичного використання. У результаті організаційні та економічні зміни не давали суттєвих результатів, оскільки безпосередній зв'язок між розробниками інновацій і їх споживачами був відсутній, точніше, штучно регулювався директивними рішеннями вищого ешелону влади, що регламентувала все – від необхідних напрямів розроблення інновацій до кількості розробок, які повинні були щороку надходити до сфери суспільного виробництва; від обсягів фінансування фундаментальних досліджень до обсягів капіталовкладень на оновлення діючого виробничого апарату. При цьому істотна частина грошових коштів, необхідних для розвитку того, що є технічним потенціалом, використовувалася на його горизонтальну диверсифікацію шляхом створення нових виробничих потужностей. Не дивно, що до сьогодні практично всі підприємства мають не лише значно зношений фізично, але й морально застарілий виробничий апарат.

Економічний потенціал є вираженням економічної потужності країни, досягнутого рівня продуктивних сил, а також можливостей їх зростання. Основним елементом, що визначає економічний потенціал, є рівень розвитку важкої індустрії, хоча він також залежить від виробничих можливостей сільського господарства, розвитку транспорту, природних ресурсів і міри залучення їх у господарський оборот, матеріальних запасів і резервів, рівня розвитку науки і техніки, чисельності населення, перш за все працездатного, рівня виробничої кваліфікації тощо.

Зміст економічного потенціалу становлять два компоненти: об'єктивний – сукупність різноманітних ресурсів, задіяних і незадіяних з якихось причин у виробництво, таких, що мають можливість брати участь в ньому; суб'єктивний – можливості працівників, колективів щодо використання ресурсів і створення максимального обсягу матеріальних благ та послуг, а також можливості управлінського апарату підприємства, організації, галузі, господарської системи в цілому щодо оптимального використання наявних ресурсів.

Найважливішим чинником, який обумовлює величину економічного потенціалу, особливо темпи його зростання і використання, є характер пануючих виробничих відносин. Остання обставина дуже важлива для правильного розуміння суті інноваційної діяльності, що є визначальним чинником сталого нарощування економічного потенціалу. Вона пов'язує її не лише з технічним або технологічним вдосконаленням національної економіки і не лише з розвитком технічних, але часто і позаекономічних чинників виробництва, а також визначає необхідність якісних аспектів при формуванні інноваційного потенціалу.

Список літератури: 1. Энджел Дж. Ф. Поведение потребителей / Дж. Ф. Энджел, Р. Д. Блэкуэлл, П. У. Миннард. – СПб. : Питер Ком, 1999. – 768 с. 2. Економічний словник-довідник / за ред. С. В. Мочерного. – К. : Femina, 1995. – 368 с. 3. Основи економічної теорії / за ред. Ю. В. Ніколенка : кн. 2. – К. : Либідь, 1998. – 190 с. 4. Экономический потенциал развитого социализма / под ред. Б. М. Мочалова. – М. : Экономика, 1982. – 282 с. 5. Основи економічної теорії / за ред. С. В. Мочерного. – Тернопіль : Тарнекс, 1993. – 896 с. 6. Экономические законы и эффективное использование экономического потенциала развитого социализма / редкол.: И. С. Ступницкий (отв. ред.) и др. – М., 1981, – Вып. 155. – 231 с. 7. Мочерний С. В. Економічний потенціал України / С. В. Мочерний // Економічна енциклопедія. Т. 1 / за ред. С. В. Мочерного. К. : Академія, 2002. – 422 с. 8. Основи економічної теорії / за ред. Ю. В. Ніколенка. – Кн. 1. – К. : Либідь, 2003. – 216 с. 9. Матковський Р. Б. Економічний потенціал України та шляхи його ефективного використання : дис. ... канд. екон. наук : 08.01.01 / Роман Богданович Матковський. – Дрогобич, 2003. – 176 с. 10. Экономика : учебник / под ред. А. С. Булатова. – М. : МГУ, 2005, – 803 с. 11. Словарь иностранных слов с приложениями / под ред. В. Бутромеева. – М. : Престиж книга ; РИПОЛ Классик, 2006. – 544 с. 12. Вовканыч С. И. Информационный потенциал и ускорение научно-технического прогресса / С. И. Вовканыч. – К. : Наук. думка, 1990. – 176 с. 13. Добров Г. М. Наука о науке: введение в общее науковедение / Г. М. Добров. – 2-е изд. – К. : Наук. думка, 1970. – 320 с. 14. Лешинер Р. Е. Научно-технический потенциал современного производства / Р. Е. Лешинер. – М. : Знание. 1978. – 33 с. 15. Куренков Ю. В. Технический прогресс и оптимальное обновление производственного аппарата / Ю. В. Куренков, Д. М. Палтерович. – М. : Мысль, 1975. – 212 с. 16. Сачко Н. С. Экономика замены машин и оборудования / Н. С. Сачко, И. М. Бабук. – М. : Машиностроение, 1974. – 206 с. 17. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 456 с. 18. Водачек Л. Стратегия управления инновациями на предприятии / Л. Водачек, О. Водачкова. – М. : Экономика. – 1989. – 167 с. 19. Пиннингс Й. М. Технологические нововведения в промышленности / Й. М. Пиннингс // Новая технология и организационные структуры. – М. : Экономика, 1990. – С. 187–205.

Надійшла до редколегії 23.12.2009

УДК 342.5+342.7

Ф. В. Веніславський

КОНСТИТУЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ЯК НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА СТАБІЛЬНОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ УКРАЇНИ

Проаналізовано контрольну діяльність Конституційного Суду за додержанням прав і свобод людини і громадянина в аспекті забезпечення стабільності конституційного ладу України. Зроблено висновок, що реальне забезпечення в процесі здійснення конституційного контролю проголошених Конституцією України прав і свобод особи є необхідною передумовою стабільності конституційного ладу і його засад.

***